

On beş-kırk dokuz yaşları arasındaki kadınlarda depresyon prevalansı ve depresyon şiddeti ile risk faktörleri arasındaki ilişki

Bülent KAYAHAN, Ender ALTINTOPRAK, Sürel KARABİLĞİN, Özgür ÖZTÜRK

Anadolu Psikiyatri Dergisi'nin 4. cilt, 4. sayısının 215. sayfasının devamıdır.

HDDÖ puanları (n=76, HDDÖ=10.94) arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Evli olma yukarıda da belirttiğimiz gibi kadınlarda depresyondan koruyucu olma yerine daha ağır şiddette depresyon geçirme için bir risk faktörüdür. Ayrıca erkeklerin 'boşanma' ya psikososyal stres faktörü olarak kadınlardan daha duyarlı olduğunu ve 'boşanma' dan sonra kadınlardan daha ağır şiddette depresyon geçirdiğini bildiren çalışmalar vardır.^{17,18}

Psikiyatrik görüşme yapılan kadınların %35.2'sinin baskın özellikte ebeveyne sahip olduğu, %9'unun üvey ebeveyn ile büyüdüğü, %15.9'unun 15 yaşından önce ebeveyn kaybı yaşadığı bulunmuştur. Literatürde çocukluk döneminde ebeveyn kaybı ile erişkin dönemlerdeki psikiyatrik bozukluklar arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çocukluk çağında anksiyeteye yol açan kayıp olayları ile erişkinlik döneminde anksiyete bozuklukları ve depresyon arasındaki ilişki araştırılmıştır. Ağargün ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada hastaneye başvuran depresyonlu hastaların %19'unda 15 yaşından önce ebeveyn kaybı yaşandığı saptanmıştır. Brochier ve Olie, erişkin dönemde ortaya çıkan depresyonlarda hazırlayıcı bir etken olarak ayrılık sonucu oluşan ebeveyn kaybının, ölüm sonucu oluşan ebeveyn kaybından daha önemli bir belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Kendler ve arkadaşları 17 yaşından önce ebeveyn kaybı yaşamış kadınlarda yaptıkları araştırmada, ayrılık nedeniyle ebeveyn kaybı yaşayanların erişkin dönemde major depresyon ve genelleşmiş anksiyete bozukluğu görülme riskini yüksek bulmuşlardır. Ölüm nedeniyle ebeveyn kaybı yaşayanlarda böyle bir sonuç edilmemiştir.¹⁹ Bu çalışmada baskın ebeveyne sahip olan (n=31, HDDÖ=11.51), üvey ebeveyn ile büyüyen (n=8, HDDÖ=8.12) ve 15 yaşından önce ebeveyn kaybı yaşayan (n=14, HDDÖ=11.64) kadınların, baskın ebeveyne sahip olmayan (n=57, HDDÖ=11.45), üvey ebeveyn ile büyümeyen (n=80, HDDÖ=11.81), 15 yaşından önce ebeveyn kaybı yaşamayan (n=74, HDDÖ=11.44) kadınlara göre ortalama HDDÖ

puanlarının yüksek olmadığı saptanmıştır.

Literatürde genç erişkinlik döneminde kadınların en az %37'sinin, anlamlı derecede şiddete maruz kaldığı, bazı uzmanlara göre bu oranın %50'ye yakın olduğu belirtilmektedir. Cinsel ve fiziksel taciz kadınlarda görülen depresyon nedenleri arasında en önemli risk faktörlerindendir. Depresif belirtiler çoğu kadın için posttravmatik stres bozukluğunun uzun süreli etkisi olabilir. Kadınların üçte biri, cinsel istismara uğramaktadır. %25 ila %50'si eşleri veya partnerleri tarafından fiziksel veya cinsel saldırıya uğramaktadır.⁴ Psikiyatrik görüşme yapılan kadınların hemen hepsi hakaret ve aşağılamaya yönelik davranışlara, %20.4'ü ise aile içinde dayak uygulamasına maruz kaldığını belirtmiştir. Aile içi şiddet yaşamış olan kadınların ortalama HDDÖ puanları (n=18, HDDÖ=11.55) aile içinde şiddet yaşamayan kadınlarla (n=70, HDDÖ=11.45) karşılaştırıldığında anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Psikiyatrik görüşme yapılan kadınların son bir yılda yaşadıkları sorunların başında %72.7 ile aile sorunları başta gelmektedir. Aile sorunlarını %44.3 ile sağlık sorunları, %42 ile ekonomik sorunlar, %29.5 ile çocuk sorunu, %27.2 ile iş sorunu, %22.7 ile kayıp yaşama, %12.5 ile evlilik sorunu, %6.8 ile yer değiştirme izlemektedir. Olumsuz yaşam olayları ile depresyon arasında ilişki olduğunu ve depresyonun başlamasından önce kötü yaşam olaylarının sık görüldüğünü bildiren çok sayıda çalışma yapılmıştır.²⁰ Boşanma, ayrılma, ciddi hastalık geçirme gibi stresli yaşam olayları major depresyon epizodlarının başlamasıyla yakından ilgili risk faktörleridir. Bu amaçla kadın ikizler üzerinde yapılan toplum tabanlı bir araştırmada, tanımlanan 15 yaşam olayı ile depresyon arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur.²¹ İlhan ve Sayıl'ın Ankara'nın Mamak ilçesinde yaptıkları bir alan araştırmasında 241 kişi CIDI (Composite International Diagnostic Interview) kullanılarak görülmüştür. Çalışmanın sonucun-

da, depresyonun son bir yılda yaşanan parasal sorunlar, evlilik sorunları ve yer değiştirme ile ilgili olduğu bulunmuştur.²² Heikkinen ve arkadaşlarının intihar girişiminde bulunan 1397 olgu üzerinde yaptıkları araştırmada kadınların bildirdiği en sık yaşam olayları aile sorunları, iş sorunları, bedensel hastalık, aile üyelerinde hastalık, bir yakının ölümü olarak belirtilmiştir.²⁰ Ceran ve Uzun tarafından SCID-P ve HDDÖ kullanılarak major depresyon tanısı konan 57 erkek hasta üzerinde yapılan çalışmada %84.2'sinde depresyon öncesi yaşam olayı kaydedilmiştir.²³ Bu çalışmada psikiyatrik görüşme yapılan ve son bir yıl içinde aile sorunu yaşayan (n=24, HDDÖ=11.29), sağlık sorunu yaşayan (n=39, HDDÖ=11.35), ekonomik sorun yaşayan (n=37, HDDÖ=12.00), çocuk sorunu yaşayan (n=26, HDDÖ=12.19), iş sorunu yaşayan (n=24, HDDÖ=12.00), kayıp yaşayan (n=20, HDDÖ=12.25), yer değiştirme sorunu yaşayan (n=6, HDDÖ=11.16) kadınlarla, son bir yıl içinde aile sorunu yaşamayan (n=64, HDDÖ=11.54), sağlık sorunu yaşamayan (n=49, HDDÖ=11.57), ekonomik sorun yaşamayan (n=51, HDDÖ=11.09), çocuk sorunu yaşamayan

(n=62, HDDÖ=11.17), iş sorunu yaşamayan (n=64, HDDÖ=11.28), kayıp yaşamayan (n=68, HDDÖ=11.25), yer değiştirme sorunu yaşamayan (n=82, HDDÖ=11.50) kadınlar arasında ortalama HDDÖ puanları arasında anlamlı fark saptanmamıştır. Daha öncede belirtildiği gibi sadece son bir yıl içinde evlilik sorunu yaşayan kadınların ortalama HDDÖ puanı (n=11, HDDÖ=16.18), son bir yıl içinde evlilik sorunu yaşamayan kadınlara (n=77, HDDÖ=10.80) göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Psikiyatrik görüşme yapılan kadınların sadece %1.1'i alkol kullanmaktadır. Depresyon ve alkol bağımlılığı arasındaki ilişki kadınlarda erkeklerden daha yüksek düzeyde bulunmuştur. Depresif belirti öyküsü olan kadınlarda alkol alışkanlığı riski, depresif belirti öyküsü olmayan kadınlardakinin 2.60 katıdır.²⁴ Bu çalışmada alkol kullanan kadınların ortalama HDDÖ puanları (n=1, HDDÖ=12.00) ile alkol kullanmayan kadınların ortalama HDDÖ puanları (n=87, HDDÖ=11.58) arasında anlamlı fark saptanmamıştır.